

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

© Съвет на Европа/Европейски съд по правата на човека, 2013 г. Този превод не обвързва Съда. За допълнителна информация, моля вижте пълните указания за авторските права в края на документа.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2013. This translation does not bind the Court. For further information see the full copyright indication at the end of this document.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2013. La présente traduction ne lie pas la Cour. Pour plus de renseignements veuillez lire l'indication de copyright/droits d'auteur à la fin du présent document.

ГОЛЯМА КАМАРА

ДЕЛО TAXQUET СРЕЩУ БЕЛГИЯ

(жалба № 926/05)

РЕШЕНИЕ

СТРАСБУРГ

16 ноември 2010 г.

Това решение е окончателно, но може да претърпи редакционни промени.

По делото Taxquet срещу Белгия,

Европейският съд по правата на човека, заседаващ като голяма камера в състав:

Jean-Paul Costa, *Председател*,
Christos Rozakis,
Nicolas Bratza,
Peer Lorenzen,
Françoise Tulkens,
Josep Casadevall,
Boštjan M. Zupančič,
Nina Vajić,
Anatoly Kovler,
Elisabet Fura,
Sverre Erik Jebens,
Isabelle Berro-Lefèvre,
Päivi Hirvelä,
Luis López Guerra,
Mirjana Lazarova Trajkovska,
Nona Tsotsoria,
Zdravka Kalaydjieva, *съдии*,

и Michael O'Boyle, *заместник секретар*,

След проведени на 21 октомври 2009 г. и 26 май и 6 октомври 2010 г. закрити заседания

Постанови следното решение, прието на последната посочена дата:

ПРОЦЕДУРАТА

1. Делото е образувано по жалба (по. 926/05) срещу Кралство Белгия, подадена на 14 декември 2004 г. на основание чл. 34 от Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи („Конвенцията“) от белгийския гражданин г-н Richard Taxquet („жалбоподателя“).

2. Жалбоподателят е бил представляван от г-н L. Misson и г-н J. Pierre, адвокати, практикуващи в Лиеж. Белгийското правителство („правителството“) е било представлявано от агентите си, г-н M. Tysebaert, старши съветник, Федералното Министерство на правосъдието, и г-н A. Hoefmans.

3. Жалбоподателят, по-конкретно твърди, че в нарушение на чл. 6 §§ 1 и 3 (d) от Конвенцията решението на Специализирания съд (Assize Court) по делото срещу него не е било мотивирано и, че е било невъзможно да разпитва или да е разпитал анонимен свидетел.

4. Жалбата е била разпределена на втора секция на Съда (чл. 52 § 1 от Правилата на Съда), в следния състав: Ireneu Cabral Barreto, Françoise Tulkens, Vladimiro Zagrebelsky, Danutė Jočienė, Dragoljub Popović, András Sajó и Işıl Karakaş, съдии, и Sally Dollé, секретар на секцията. На 13 януари 2009 г. камарата е постановила решение, с което единодушно обявила, че оплакванията по чл. 6 §§ 1 и 3 (d) са допустими и че е имало нарушение и на двете разпоредби.

5. На 5 юни 2009 г., по искане на правителството от 8 април 2009 г. панел на голямата камара е решил делото да бъде отнесено пред голямата камара в съответствие с чл. 43 от Конвенцията.

6. Съставът на голямата камара е бил определен в съответствие с разпоредбите на чл. 27 §§ 2 и 3 от Конвенцията и чл. 24 от Правилата на Съда.

7. Жалбоподателят и правителството са представили писмени бележки по основателността. В допълнение са били получени коментарите на третите страни – правителствата на Обединеното Кралство, на Ирландия и на Франция, на които председателят е дал разрешение да встъпят (чл. 36 § 1 от Конвенцията и чл. 44 § 2 от Правилата).

8. На 21 октомври 2009 г. е проведено публично открито заседание в сградата на Правата на човека в Страсбург (чл. 59 § 3 от Правилата).

Пред Съда са се явили:

(a) *за правителството*

г-н А. HOEFMANS,

г-н К. LEMMENS,

*агент,
съветник;*

(b) *за жалбоподателя*

г-н L. MISSON,

г-н J. PIERRE,

г-н R. TAXQUET,

*адвокат,
жалбоподател.*

Съдът е изслушал пледоариите на г-н Misson, г-н Pierre и г-н Lemmens и отговорите на зададените от членовете на състава въпроси.

ФАКТИТЕ

I. ОБСТОЯТЕЛСТВАТА ПО СЛУЧАЯ

9. Жалбоподателят е роден през 1957 г. и живее в Angleur.

10. На 17 октомври 2003 г. жалбоподателят, заедно с други седем подсъдими, бил изправен пред Специализирания съд в Лиеж по обвинение за убийство на А.С. - почетен министър (*ministre d'Etat*) и опит за убийство на неговия партньор, М.-Н.Ј. В обвинителния акт им било повдигнато обвинение за следните престъпления, извършени в Лиеж на 18 юли 1991 г.:

“лично или в съучастие,

пряко са извършили престъпленията или пряко са подпомогнали извършването им,

или чрез действие са оказали съдействие за извършването им, без което действие престъпленията не биха могли да бъдат извършени,

или чрез дарения, обещания, заплахи, злоупотреба с власт, интриги или хитрост пряко са подбудили друг да извърши престъпленията,

или чрез речи на публично място или пред събрание, или чрез писмени или печатни издания, показване на изображения или символи, разпространявани или продавани, предлагани за продажба или излагани на места, където могат да бъдат видени от обществото, пряко са подбудили друг да извърши престъпленията,

1. съзнателно и умишлено са убили [А.С.], при условията на предумисъл, престъпление, което законът квалифицира като предумишлено убийство (*assassinat*);

2. съзнателно, умишлено и предумишлено са опитали да убият [М.-Н.Ј.], като намерението да бъде извършено престъплението е било изразено чрез поведение, което обективно е представлявало подготовка за извършването на престъплението и което е било спряно или не е постигнало целта си единствено в резултат на обстоятелства извън контрола на извършителите, престъпление, което законът квалифицира като опит за предумишлено убийство.”

11. Само един от подсъдимите възразил срещу обвинителния акт с писмен отговор в началото на процеса. Жалбоподателят твърди, че за него това било невъзможно, тъй като не знаел какви са доказателствата срещу него.

12. В обвинителния акт от 12 август 2003 г. се сочи, *inter alia*, че през юни 1996 г. лице, което жалбоподателят нарича анонимен свидетел, предало конкретна информация на разследващите органи. В документ от 3 септември 1996 г. било отбелязано, че информаторът е пожелал да остане анонимен, поради страх за сигурността си „с оглед значимостта на предоставената информация и постоянния медиен интерес около случая С.“. Това лице никога не било разпитано от съдията следовател. Информацията, която предоставил на следователите била получена тайно от лице, което отказал да назове. По време на процеса пред Специализирания съд няколко от обвиняемите поставяли въпроси на следователите относно

самоличността на информатора. Следователите отговаряли, че информаторът им не е сред подсъдимите и че не е пряк свидетел на твърдените престъпления. Според представената информация, изложена в 15 пункта, убийството на А.С. било планирано от шестима души, включително жалбоподателя и друг виден политик. В частта относно жалбоподателя се казва:

“Казано беше, че V. der B. и Taxquet са били изключително настоятелни С. да бъде убит бързо, преди ваканциите през 1991 г., защото той бил обещал да направи важни разкрития след лятната ваканция.“

13. В отговор на многобройните искания, направени по време на процеса Специализираният съд постановил 13 междинни решения:

(1) решение от 17 октомври 2003 г., в което се отбелязвало, че част от подсъдимите не могат да бъдат намерени и че ще бъдат съдени *in absentia*;

(2) решение от 20 октомври 2003 г. с което било обявено за недействително искане за провеждане на очна ставка между свидетели;

(3) решение от 27 октомври 2003 г., относно разпит на свидетел в отсъствие на един от подсъдимите;

(4) решение от 3 ноември 2003 г. относно разпит на свидетел в закрито заседание;

(5) решение от 6 ноември 2003 г. за отмяна на заповед един от подсъдимите да бъде съден *in absentia*;

(6) решение от 13 ноември 2003 г., с което се отказвало искане на прокуратурата едно от заседанията да бъде закрито;

(7) решение от 19 ноември 2003 г. относно разпит на няколко свидетели в закрито заседание;

(8) решение от 18 декември 2003 г. относно искане на подсъдим за разпит на някои свидетели;

(9) решение от 18 декември 2003 г. за използване на записи от очна ставка между свидетели;

(10) решение от 18 декември 2003 г. относно искане на частните обвинители за разпит на неявили се свидетели и повторен разпит на други свидетели;

(11) решение от 18 декември 2003 г. относно искане на подсъдим за разпит или повторен разпит на анонимния свидетел;

(12) решение от 18 декември 2003 г. относно становището на жалбоподателя по искането за разпит на неявили се свидетели и повторен разпит на други свидетели;

(13) решение от 18 декември 2003 г. относно искане на жалбоподателя за разпит или повторен разпит на анонимния свидетел;

14. В последното решение по искането съдия следовател да изслуша или изслуша повторно показанията на лицето, подало анонимно информация, документирана от двама неоторизирани служители на жандармерията Специализираният съд постановил:

“Тази информация, получена анонимно от служители на полицейските сили няма доказателствена стойност сама по себе си. Следователно по настоящото дело тя представлява единствено информация, която може да даде нов тласък или нова посока на разследването и може да позволи да бъдат събрани по законен ред нови самостоятелни доказателства.

Разпитани като свидетели по време на процеса [двамата служители на жандармерията] са свидетелствали, че информаторът им не е никой от подсъдимите и не е пряк свидетел на никое от описаните деяние; той просто е препредал информация, за която е твърдял, че бил получил поверително от лице, чиято самоличност отказал да разкрие.

Те също така са посочили, че част от информацията, предоставена им от информатора свързана по-конкретно с други политици, посочени в становището на адвоката на Richard Taxquet ..., не можела да бъде подкрепена от други доказателства, въпреки разследванията.

...

По мнение на разследващите процесът на изготвяне на официалния запис на информацията, дадена им от анонимния информатор сам по себе си не представлява нарушение на правата на защита на лицата, посочени от информатора. Този етап включвал само разкриване с цел анализирането и проверката на информация, която би могла да представлява интерес за разследването и да спомогне за изясняването на фактите. Разгледана изолирано от обективните данни, които в последствие биха могли да я подкрепят, тази информация не представлява доказателство за деянията, които се твърди, че са били извършени от лицата, посочени от информатора.

...

На последно място ... не е възможно да се говори за повторен разпит, тъй като нищо от материалите по делото или от устното производство не сочи, че [лицето, описано като анонимен свидетел] е давало показания под клетва пред съдия следовател.

Относно искането за разпита на това лице, първо, на съда не е известна неговата самоличност и, второ, независимо от съображенията, изложени от съдебните следствени органи в тази връзка, такъв разпит не би могъл да помогне за установяването на истината и би забавил ненужно производството без да дава основание да се вярва, че това ще доведе до по-определени резултати.“

15. Съдебните заседатели е трябвало да дадат отговор на 32 въпроса поставени им от председателя на съда. Четири от тях касаят жалбоподателя и са формулирани както следва:

“Въпрос 25 – ПО ОСНОВНОТО ОБВИНЕНИЕ

Подсъдимия Ричард Таксю, изправен пред съда,

извършил ли е виновно лично или в съучастие

- пряко или чрез оказване на директна помощ за извършването му, или
- като е предоставил на извършителите чрез каквото и да било възможно действие помощ, без която престъплението не би могло да бъдат извършено, или
- чрез дарения, обещания, заплахи, злоупотреба с власт, интриги или хитрост пряко е подбудил друг да извърши престъплението, или
- чрез речи на публично място или пред събрание, или чрез писмени или печатни издания, чрез изображения или символи, разпространявани или продавани, предлагани за продажба или излагани на места, където могат да бъдат видени от обществото, пряко е подбудил друг да извърши престъплението

съзнателно и умишлено убийството на [А.С.] в Лиеж на 18.07.1991 г.?

Въпрос 26 – УТЕЖНЯВАЩИ ВИНАТА ОБСТОЯТЕЛСТВА

Било ли е посоченото в предишния въпрос умишлено убийство предумишлено?

Въпрос 27 – ПО ОСНОВНОТО ОБВИНЕНИЕ

Подсъдимия Ричард Таксю, изправен пред съда,

извършил ли е виновно лично или в съучастие

- пряко или чрез оказване на директна помощ за извършването му, или
- като е предоставил на извършителите чрез каквото и да било възможно действие помощ, без която престъплението не би могло да бъдат извършено, или
- чрез дарения, обещания, заплахи, злоупотреба с власт, интриги или хитрост пряко е подбудил друг да извърши престъплението, или
- чрез речи на публично място или пред събрание, или чрез писмени или печатни издания, чрез изображения или символи, разпространявани или продавани, предлагани за продажба или излагани на места, където могат да бъдат видени от обществото, пряко е подбудил друг да извърши престъплението,

съзнателно и умишлено опит за убийство на [М.-Н.Л.] в Лиеж на 18.07.1991 г., като намерението за извършване на престъплението е било изразено чрез поведение, което обективно е представлявало подготовка за извършване на престъплението и което е било спряно или не е постигнало целта си единствено в резултат на обстоятелства извън контрола на извършителя?

Въпрос 28 – УТЕЖНЯВАЩИ ВИНАТА ОБСТОЯТЕЛСТВА

Бил ли е посоченият в предишния въпрос опит за умишлено убийство предумишлен?“

16. Съдебните заседатели отговорили с „да“ на всеки от четирите въпроса.

17. На 7 януари 2004 г. жалбоподателят бил осъден на 20 години лишаване от свобода.

18. Жалбоподателят подал касационна жалба срещу присъдата на Специализирания съд от 7 януари 2004 г. и срещу всички междинни решения, постановени от този съд.

19. С решение от 16 юни 2004 г. касационният съд оставил жалбата без уважение. По-конкретно той постановил:

- късното включване на съ-подсъдим в процеса не може да накърни правата на защита на касационните жалбоподатели, защото те са имали възможността свободно да оспорят показанията, дадени от този подсъдим по време на предварителното производство и препредадени по време на съдебното производство от лицата, пред които са били дадени, както и показанията на този подсъдим, дадени лично пред съдебните заседатели;

- Специализираният съд правилно е постановил двама свидетели да бъдат разпитани в закрито заседание, опасявайки се, че те вероятно не биха могли да говорят свободно, ако заседанието е било открито, което би попречило на доброто правораздаване;

- като е отказал - на основание, че такава мярка би забавила ненужно производството – да се покаже запис на очна ставка между някои от подсъдимите и тунизийски граждани, срещу които било повдигнато обвинение, Специализираният съд не е нарушил правата на защита или на принципа, че заседанията трябва да се провеждат устно, тъй като отказът е мотивиран от факта, че участвалите в очната ставка са се явили по време на процеса и директно е била направена очна ставка;

- като е разпоредил производството да продължи на основание, че разпита на определени свидетели, които не са се явили (макар да са били редовно призовани) не е необходим за установяване на истината и като е приел, че повторно явяване на дадени свидетели „вероятно би забавило излишно производството без да има причина да се вярва, че това ще доведе до по-определени резултати“, Специализираният съд не е нарушил чл. 6 от Конвенцията и принципа, че заседанията трябва да се провеждат устно;

- тъй като презумпцията за невиновност е свързана най-вече с отношението на съдиите, произнасящи се по наказателното обвинение, коментари, направени от следовател и изявления в пресата, дори и неточни, отмъстителни и престъпни, не могат сами по себе си да доведат до нарушение на чл. 6 §§ 1 и 2 от Конвенцията в процеса;

- от твърдяната неопитност на съдебните заседатели, скоростта, с която са заседавали или липсата на мотиви към постановеното от тях решение не може да се направи извод, че не са били в състояние да

вземат безпристрастно решение по случай, който е бил подробно отразяван в медиите;

- процедурата по избор на съдебните заседатели и факта, че са постановили решението си относно вината без да са обсъждали въпроса със съда не означава, че Специализираният съд не е бил независим и безпристрастен трибунал, създаден в съответствие със закона по смисъла на чл. 6 § 1 от Конвенцията или че презумпцията за невинността на обвиняемия не е можело да бъде оборена по законен ред пред този съд;

- нито чл. 6, нито чл. 13 от Конвенцията гарантират правото на въззивна жалба;

- нито чл. 6 §§ 1 и 3 (b) от Конвенцията, нито чл. 14 § 3 (b) от Международния пакт за гражданските и политическите права, нито чл. 149 от Конституцията, дори четен във връзка с посочените по-горе договорни разпоредби, задължават съдебните заседатели да обосноват отговорите си;

- свързаното с чл. 6 § 3 (b) от Конвенцията основание за жалба (невъзможността му да говори свободно с адвоката си в резултат на задържането му в деня преди началото на процеса) е недопустимо, тъй като няма данни жалбоподателят да е твърдял, пред Специализирания съд, че е имало нарушение на правото му на достатъчно време и възможности за подготовка на защитата си;

- членове 10 и 11 от Конституцията, чл. 14 от Международния пакт за гражданските и политическите права и чл. 6 § 1 от Конвенцията не въвеждат изискване да се излагат мотиви на решението по вината, или право на жалба, или право съдът да е съставен само от професионални съдии; преценката на непрофесионалните съдебни заседатели, която освен това е ограничена от членове 351, 352, 364 и 364 *bis* от Наказателно процесуалния кодекс, не води до произволно различно отнасяне по смисъла на чл. 14 от Конвенцията между тези, които биват съдени от специализирани наказателни съдилища и тези от обикновените наказателни съдилища.

20. Относно посоченото в жалбата, че осъждането на касационните жалбоподатели е било в решаваща степен или случайно основано на показанията на анонимен информатор, Касационният съд постановил:

“Доколкото с тях се оспорват констатацията на Специализирания съд, че не му е била известна самоличността на лицето, чийто разпит е бил поискан и че следователно такъв не може да бъде нареден, тези основания за жалба, като насочено пряко срещу *obiter dictum*, са неотносими.

И като такива са недопустими.

Що се отнася до останалите аргументи, наличието в наказателното дело на докладна, съдържаща информация от неидентифициран източник не налага съдът, като условие за валидността или допустимостта на наказателното

преследване, да гарантира, че информаторът е идентифициран и е разпитан в съответствие с предвидената в чл. 189 *bis* и 315 *bis* НПК процедура. Тези разпоредби оставят на съда да прецени дали за тази цел да назначи съдия следовател, ако подобна стъпка би спомогнала за установяването на истината.

В решенията е прието, въз основа на преценка на фактите, която настоящият съд не може да замени, че исканият разпит ще забави ненужно производството без да дава основание да се вярва, че това ще доведе до по-определени резултати.

В решенията също така се отбелязва, че анонимно получената информация не кореспондира с доказателствата срещу обвиняемите, събрани по законен начин.

С отговора си на становищата на жалбоподателите Специализираният съд не оспорва правото им да оборят представените в съдебното производство доказателства.

По тази причина, в тази си част жалбата не може да бъде уважена.

Относно последният аргумент, чл. 6 § 3 (d) от Конвенцията ... не е нарушен от простия факт, че съдът е намерил, че не е нужно или е невъзможно да се извърши кръстосан разпит на анонимния информатор, чиито разкрития са дали ценни насоки на разследването.

По тази причина, в тази си част жалбата е неоснователна.”

21. В началото на 2006 г. в предаването *Questions à la Une* по Radio-Télévision Belge Francophone (държавната телевизия за френско-говорящата част на Белгия) S.N., един от съ-подсъдимите в процеса срещу жалбоподателя, заявил, че той е бил анонимният информатор и че е действал като „посредник“ на друг подсъдим D.C., чиито обвинения той бил препредал. По време на предаването министерството на правосъдието потвърдило самоличността на анонимния свидетел към момента на събитията. S.N. казал, че е получил сумата от 3 000 000 белгийски франка (BEF – 74 368,06 евро) от белгийската държава като „посредническа комисионна“. Твърди се, че D.C. бил получил BEF 5 000 000 (123 946,76 евро).

II. ПРИЛОЖИМО ВЪТРЕШНО ПРАВО И ПРАКТИКА

A. Въвеждането на института на журито и на специализирания съд

22. След Френската революция от 1789 г. съдът със съдебни заседатели (жури) е регламентиран в Френската конституция от 1791 г. и Наказателно процесуалния кодекс от 1808 г. По това време Белгия е част от френската територия. След отделянето ѝ от Франция и

включването ѝ в Холандия, журито е отменено, но специализираните наказателни съдилища продължили да съществуват. Когато Белгия става независима държава журито е въведено с Конституцията от 7 февруари 1831 г., чл. 98 от която, предвижда: „По всяко дело за тежко престъпление, за политическо престъпление или престъпление срещу печата се сформира жури“. Създателите на Конституцията определяли журито като мерило за истинността на всяко демократично търсене. Съдебните заседатели били приемани преди всичко като политическо утвърждаване на свободата, отвоювана от народа, като символ на народния суверенитет. Журито е създадено с Декрет от 19 юли 1831 г.; първоначално съдебните заседатели се избирали според длъжността им (*jury capacitaire*), а в последствие от 1869 г. е въведен имуществен ценз (*jury censitaire*). След реформа, със Закон от 21 декември 1930 г. изборът на съдебните заседатели вече е по-демократичен и в тях се включват представители на всички социални класи, в резултат до днес съществува 12-членното жури от непрофесионални съдебни заседатели.

Б. Конституцията

23. Член 150 от Консолидираната Конституция от 17 февруари 1994 г. предвижда: „По всяко дело за тежко престъпление, за политическо престъпление или престъпление срещу печата, с изключение на престъпления против печата, мотивирани от расизъм или ксенофобия, се сформира жури“ (редакцията към 7 май 1999 г.).

24. Освен това чл. 149 предвижда: “Всички решения съдържат мотиви; решенията се постановяват публично.”

В. Производството пред специализирания съд

1. Гаранции в Наказателно-процесуалния кодекс (в редакцията му към разглеждания период)

25. Производството пред специализираните съдилища в Белгия предвиждат редица гаранции особено по отношение на правата на защита на обвиняемия.

26. Член 241 НПК изисква главният прокурор да изготви обвинителен акт, в който се посочват характера на престъплението, заради което е повдигнато обвинението и всички фактически обстоятелства, които могат да доведат до увеличаване или намаляване на наложеното наказание. Съгласно чл. 313 НПК главният прокурор трябва да прочете обвинителния акт, а обвиняемият или адвокатът му становището си по защитата. Член 337 предвижда, че въпросите към

журито трябва да са свързани с обвинителния акт (който от своя страна трябва да съответства на решението за изправяне на обвиняемия пред съда – чл. 271 НПК) и да отговорят на конкретни формални изисквания; например, забранени са въпроси, които са комплексни или засягат въпроси по приложението на закона.

27. При приключване на устното производство, на журито се поставят въпроси с цел да се установят фактическите обстоятелства по случая и всякакви специфични факторите, които биха могли да доведат до точна преценка дали подсъдимият е виновен по повдигнатите обвинения. Председателят на съда има право да поставя на журито въпроси по всички обстоятелства, които може да са били свързани с фактите, на които се основава обвинителния акт, при условие, че тези обстоятелства са били обсъждани по време на устното производство. Основният въпрос касае елементите на престъплението, като по всеки пункт трябва да има отделен въпрос. Могат да бъдат поставяни и отделни въпроси относно други факти, като утежняващи вината обстоятелства или наличие на оправдаващи или смекчаващи вината обстоятелства. Прокурорът и обвиняемият могат да оспорват въпросите и имат право да поискат от председателя на съда да постави един или повече допълнителни въпроси пред журито. Спор по отношение на въпросите се разрешава от съда с мотивирано решение.

28. Член 341 предвижда, че след поставянето на въпросите, председателят ги връчва на журито; едновременно с това той им връчва обвинителния акт, писмените доказателства и всички документи по делото, освен писмените свидетелски показания.

29. Съобразно чл. 342, веднъж поставени въпросите и връчени на членовете на журито, те се оттеглят за обсъждане в закрито заседание. Председателят на журито се определя или чрез жребии, или се избира от журито с негово съгласие. Преди да започнат разискванията председателят на журито прочита на глас следните инструкции, които освен това, изписани с голям шрифт са поставени на най-видното място в залата за разисквания: „Законът не изисква от съдебните заседатели да дават обяснение как са формирали вътрешното си убеждение; законът не определя правила, които те трябва да спазват по отношение на пълнотата и достатъчността на доказателствата; законът изисква от тях да си поставят въпроси в тишина и размисъл, и да разберат, искрено, по съвест, какво впечатление са им направили на рационално ниво доказателствата против и в полза на защитната теза на подсъдимия. Законът не им казва: „Всеки факт, потвърден от такъв брой свидетели ще приемате за верен“; нито им казва „Няма да считате за достатъчно потвърдено никое доказателство, което не може да бъде изведено от този доклад, от тези веществени доказателства, от такъв брой свидетел или такъв брой улики“; той просто им поставя един

единствен въпрос, който обхваща изцяло задълженията им: „убеден ли си вътрешно?““

30. Съгласно чл. 343 членовете на журито могат да напускат залата за обсъждане само след като са достигнали до решение.

31. На последно място, чл. 352 предвижда, че ако съдиите са единодушно убедени, че макар да са спазили процедурните изисквания съдебни заседатели са допуснали съществена грешка, съдът може да спре производството и отложи делото за ново гледане с ново жури, в което не може да участва никой от членовете на предишното. По информация от правителството обаче тази възможност е била използвана само три пъти.

2. Практика на Касационния съд

32. Решението на камарата от 13 януари 2009 г. е имало ефект върху практиката на белгийските съдилища.

33. С решение № 2505 (P.09.0547.F) от 10 юни 2009 г. Касационният съд постановил:

“Относно основанието за жалба, повдигнато *proprio motu*, с твърдение за нарушение на чл. 6 § 1 от Конвенцията за защита правата на човека и основните свободи:

Според решение от 13 януари 2009 г. на Европейския съд по правата на човека по делото *R.T. срещу Кралство Белгия*, правото на справедлив процес по чл. 6, § 1 от Конвенцията предполага, че когато става въпрос за специализирания съд в решението по наказателното обвинение трябва да са отбелязани съображенията, които са убедили журито във вината или невинността на обвиняемия и трябва да са посочени конкретните причини защо на всеки един въпрос е отговорено утвърдително или отрицателно.

Поради задължителния характер за тълкуването, което сега има това решение и предимството пред вътрешния закон на международно-правна норма, произтичаща от договор, ратифициран от Белгия, съдът е длъжен да не прилага членове 342 и 348 от НПК доколкото те съдържат критикуваното сега от Европейския съд правило, че решението на журито не съдържа мотиви.

От документите, които съдът може да вземе предвид - по-конкретно от обвинителния акт - става ясно, че по време на предварителното разследване, жалбоподателят, който е бил обвинен в убийство като основен извършител или съучастник, е дал обяснения за деянията, в чието извършване е обвинен и които са били оборени от свидетеля, чиято самоличност е била запазена в тайна на основание чл. 86 *bis* и чл. 86 *ter* НПК

В становището си представено пред Специализирания съд на заседанието на 18 февруари 2009 г. жалбоподателят е поискал решението да бъде мотивирано за да може, в случай, че бъде осъден да разбере причините, убедили журито във вината му и за да може Касационният съд да провери законосъобразността на присъдата.

По обвинението в убийство срещу жалбоподателя от журито е било поискано да отговори на основния въпрос за неговото участие в извършването на умишлено убийство, на допълнителен въпрос за позволената защита при провокация и на два алтернативни въпроса, касаещи престъплението по чл. 401 от Наказателния кодекс. На първия въпрос журито е отговорило утвърдително, на втория отрицателно, а на другите въпроси не е дало отговор.

С обжалваната присъда жалбоподателят е бил осъден на 18 години лишаване от свобода за убийство въз основа на решение, изразено единствено чрез утвърдителни и отрицателни отговори на въпроси, поставени в съответствие със закона. В присъдата се казва, че не е нужно да се излагат допълнителни мотиви за установяването на вината, тъй като точността на въпросите в достатъчна степен компенсира краткото решение.

Въпреки това, от простото изявление, че жалбоподателят е виновен за убийство и че няма смекчаващи вината обстоятелства не стават ясни конкретните причини защо е прието, че обвинението, което подсъдимият отрича е доказано и това не дава възможност на настоящия съд да провери, *inter alia*, дали осъждането е основано в решаваща степен на показанията на анонимен свидетел, който уличава обвиняемия или е подкрепено и от други доказателства в съответствие с чл. 341 § 3 от НПК.

Макар да е съобразено с белгийския закон, който не изисква съдебните заседатели да обясняват как са достигнали до убеждението си, решението е в нарушение на чл. 6 от Конвенцията доколкото тази разпоредба може да се тълкува в смисъл, че правото на справедлив процес обхваща и излагане на мотиви за присъдата.”

34. В последствие са били постановени и други подобни решения.

3. Законодателна реформа

35. Дори преди решението на камарата по делото *Taxquet* в Сената е бил обсъждан Законопроект от 25 септември 2008 г., с който наред с друго, се е искало да се позволи на председателя на специализирания съд да присъства по време на разискванията на съдебните заседатели и да ги подпомага. В предлаганата редакция на чл. 350 НПК се предвиждало, че специализираният съд трябва да обоснове решението си относно вината, но не е задължително в него да бъдат обсъдени становищата на страните.

36. Законът от 21 декември 2009 г. за реформа на специализирания съд, обнародван в *Moniteur belge* на 11 януари 2010 г. и влязъл в сила на 21 януари 2010 г. въвежда изискване Специализираният съд да излага основните мотиви на присъдата си. Съответните разпоредби от НПК гласят:

Член 327

“Веднъж поставени въпросите и връчени на журито те се оттеглят в залата за разисквания за да обсъждат.

Председател е или избран чрез жребии член на журито, или такъв, избран от журито с негово съгласие.

Преди да започнат разискванията председателят на журито прочита на глас следните инструкции, които освен това, изписани с голям шрифт са поставени на най-видното място в залата за разискванията: „Законът предвижда, че обвиняемият може да бъде осъден единствено, ако от приетите доказателства е несъмнено, че той е виновен отвъд разумно съмнение за престъплението, в което е обвинен.“

Член 328

“Членовете на журито могат да напускат залата за обсъждане само след като са достигнали до решение.

По каквито и да е причини, без писмено разрешение от председателя на съда, никой не може да влиза при тях по време на обсъжданията. Председателят на съда може да влиза в залата, само ако е бил поканен от председателя на журито и то само за да отговори на въпроси по правото и се придружава от останалите съдии от състава, от обвиняемия, от адвоката му, от частния обвинител и адвоката му, от прокурора и секретаря. Влизането им се отбелязва в протокола.

...”

Член 334

“След това съдът и съдебните заседатели се оттеглят веднага в залата за разисквания.

Без да се налага да отговарят всички подадени становища те излагат основните мотиви за решението си.

Решението се подписва от председателя на съда, председателя на журито и секретаря.”

Г. Разпоредбите на Наказателния кодекс

37. Приложимите разпоредби на Наказателния кодекс гласят:

Член 51

“Опитът за престъпление е довършен, ако намерението за извършване на тежко престъпление (*crime*) или друго значимо престъпление (*délit*) е било изразено чрез поведение, което обективно е представлявало подготовка за извършване на престъплението и което е било спряно или не е постигнало целта си единствено в резултат на обстоятелства извън контрола на извършителя.“

Член 66

“Наказват се като извършители на тежко престъпление или значимо престъпление:

Тези, които са извършили престъплението или пряко са подпомогнали извършването му;

Тези, които са предоставили чрез каквото и да било възможно действие такова съдействие на извършителите, без което престъплението не би могло да бъде извършено;

Тези, които чрез дарения, обещания, заплахи, злоупотреба с власт, интриги или хитрост пряко са подбудили друг да извърши престъплението;

Тези, които чрез речи на публично място или пред събрание, или чрез писмени или печатни издания, чрез изображения или символи, разпространявани или продавани, предлагани за продан или излагани на места, където могат да бъдат видени от обществото, пряко са подбудили друг да извърши престъпленията, дори когато такова подбуждане не е имало резултат.“

Член 67

“Наказват се като съучастници в извършването на тежко или друго значимо престъпление:

Тези, които са давали указания за извършването му;

Тези, които са осигурили оръжия, муниции или всякакво друго средство за извършване на престъплението, със съзнанието, че те са предназначени за това;

Тези, които с изключение на предвидените в параграф 3 на чл. 66 хипотези, съзнателно са подпомогнали или подбудили извършителя или извършителите в подготвителните действия или са улеснили извършването на престъплението или неговото довършване.“

Член 393

“Убийство (*meurtre*) е онова, което е извършено с цел да се отнеме живот. То се наказва с от двадесет до тридесет години лишаване от свобода.“

Член 394

“Предумишлено убийство (*assassinat*) е убийството извършено с предумисъл. То се наказва с доживотно лишаване от свобода.

Д. Законът за изменение на НПК от 1 април 2007 г., с който се въвежда възможността за възобновяване на наказателното производство

38. Законът от 1 април 2007 г. (обнародван в *Moniteur belge* на 9 май 2007 г. и влязъл в сила на 1 декември 2007 г.) дава право на осъдените да поискат възобновяване на съдебното производство след решение на Европейския съд по правата на човека, с което е намерено нарушение на Конвенцията.

39. Член 442 *bis* от НПК предвижда:

“Когато с окончателно решение Европейският съд по правата на човека е намерил нарушение на Европейската конвенция за защита правата на човека и основните свободи или нейните Протоколи (по-долу „Европейската конвенция“) може да бъде поискано възобновяване на производството – само по отношение на наказателни дела – което е приключило с осъждането на жалбоподателя, довело до делото пред Европейския съд по правата на човека или с осъждането на друго лице за същото престъпление въз основа на същите доказателства.”

40. Член 442 *ter* от Кодекса гласи:

“Право на искане за възобновяване на производството имат:

(1) осъдения;

(2) когато осъденият е починал или е бил поставен под запрещение, или е бил обявен за безследно изчезнал - неговия съпруг(а), законен партньор(ка), наследници по права линия, сестри и братя;

(3) Главният прокурор към Касационния съд по своя инициатива или по искане на министъра на правосъдието.”

41. Член 442 *quinquies* от НПК предвижда:

“Когато от искането е видно, че оспорваното решение е в нарушение на Европейската конвенция по същество или че констатираното нарушение е в резултат на съществени процесуални грешки или пропуски, които поставят под сериозно съмнение изхода от разглежданото производство Касационният съд разпорежда възобновяването на производството, ако осъденото лице или лицата по чл. 442 *ter*, т. 2 продължават да търпят сериозни вреди, които не могат да бъдат обезщетени по друг начин освен чрез възобновяване на съдебното производство.”

42. След решението на Съда по делото *Da Luz Domingues Ferreira срещу Белгия* (по. 50049/99, 24 май 2007 г.), с решение от 9 април 2008 г. Касационният съд е възобновил производството и е отменил решението си, постановено на 6 януари 1999 г. (*Journal des tribunaux*, 2008, стр. 403).

III. СРАВНИТЕЛНО ПРАВО

43. Очевидно е, че сред страните членки на Съвета на Европа има много различни модели на участие на непрофесионалисти при постановяване на присъда. Вариантите отразяват културни и исторически особености дори сред страните, избрали „традиционния“ модел на съдебен процес с жури, като основната характеристика е, че професионалните съдии не могат да взимат участие в дебатите на съдебните заседатели по въпроса за вината.

44. Страните членки могат да бъдат разделени на три категории: тези, в които в съдебния процеса няма жури или какъвто и да било модел на участие на непрофесионалисти по наказателни дела; тези, в които моделът е смесен – непрофесионалисти, които по наказателни дела заседават и обсъждат наред с професионалните съдии и тези, които са избрали „традиционния“ модел жури по наказателни дела.

45. Сред разгледаните модели – 14 държави членки на Съвета на Европа никога не са имали или са отменили института на журито или какъвто и да било модел на участие на непрофесионалисти по наказателни дела: Албания, Андора, Армения, Азербайджан, Босна и Херцеговина, Кипър, Латвия, Литва, Люксембург, Молдова, Холандия, Румъния, Сан Марино и Турция. В тези държави наказателните съдилища са съставени единствено от професионални съдии.

46. Държавите със смесена система са България, Хърватия, Чешката република, Дания, Естония, Финландия, Франция, Германия, Гърция, Унгария, Исландия, Италия, Лихтенщайн, Монако, Черна гора, Норвегия (по повечето дела), Полша, Португалия, Сърбия, Словакия, Словения, Швеция, "Бивша югославска република Македония" и Украйна. Смесената система, която може да се прилага наред с традиционния вид жури, се характеризира с факта, че професионалните съдии и съдебните заседатели заедно решават всички въпроси по правото и по фактите, въпроса за вината и наказанието.

47. Десетте държави членки на Съвета на Европа избрали традиционната система с жури са Австрия, Белгия, Грузия, Ирландия, Малта, Норвегия (само при сериозни въззивни дела), Руската федерация, Испания, Швейцария (кантон Женева) преди 1 януари 2011 г., и Обединеното кралство (Англия, Уелс, Шотландия и Северна Ирландия).

48. В традиционната си форма процесът с жури е комбинация от няколко съдебни заседатели и един или повече професионални съдии. Броят на съдебните заседатели варира според страната и предмета на делото. В Ирландия, Малта, Русия, Испания, Швейцария и Обединеното кралство съдът и журито се председателстват от едноличен съдия. В Австрия, Белгия и Норвегия съдът се състои от трима професионални съдии и жури. Професионалните съдии не могат

да взимат участие в разискванията на журито по въпроса за вината, който е от изключителната компетентност на журито.

49. В редица държави преди да се оттегли за обсъждане на фактите на делото на журито се връчва списък с конкретни въпроси. Такава е практиката в седем държави - Австрия, Белгия, Ирландия, Норвегия, Русия, Испания и Швейцария.

50. В Ирландия, Англия и Уелс при приключването на събирането на доказателствата, съдията обобщава случая пред съдебните заседатели. Напомня им доказателства, които са изслушали. Докато го прави съдията може да дава насоки за правилния подход към конкретни доказателства. Той също така обяснява и информира съдебните заседатели за приложимите правни норми. В този контекст съдията разяснява елементите на престъплението и последователността на аргументите, която трябва да бъде спазвана за да се постанови присъда въз основа на констатациите на журито по фактите.

51. В Норвегия съдията дава указания на съдебните заседатели по всеки поставен правен проблем и обяснява правилата, които трябва да спазват когато се оттеглят за обсъждане на решението си. В края на процеса той също обобщава за съдебните заседатели доказателствата или им обръща внимание на важните доказателства.

52. В Австрия съдебните заседатели формулират решението си въз основа на подробен въпросник, който съдържа главните елементи на различните обвинения и съдържа въпроси, на които трябва да се отговори с „да“ или „не“.

53. По правило съдебните заседатели заседават сами, без участието на съдията (съдиите) председател. Всъщност, тайната на разискванията на журито е твърдо установен принцип в много страни.

54. В Белгия в залата за обсъждане може да бъде поканен професионален съдия, който да разясни пред журито конкретен въпрос, без да има правото да изразява становище или да гласува по въпроса за вината. В Норвегия журито може да призове председателя на състава, но ако счете, че се нуждае от още пояснения по въпросите, на които трябва да отговори, приложимите правни принципи или процедурата, която трябва да следва или, че трябва да се променят въпросите или да се поставят нови то трябва да се върне в съдебната зала, така че въпросът да бъде поставен в присъствието на страните.

55. В Кантона Женева председателстващият съдия присъства по време на разискванията на журито за да ги подпомага, но не може да дава становище по въпроса за вината. Присъства и секретар, който води протокол за взетите решения и мотивите за тях.

56. Очевидно общото правило е, че присъдите, взети от традиционното жури не съдържат мотиви. Така е във всички посочени държави освен в Испания и Швейцария (Кантона Женева).

57. В Испания решението на журито се състои от пет различни части. В първата се изброяват фактите, които се приемат че са доказани, във втората – фактите, които не са били доказани, третата съдържа изявлението на журито относно вината на подсъдимия, а четвъртата представлява сбито изложение на мотивите за решението, посочване на доказателства, на които се основава и мотиви защо конкретни факти са приети за доказани, а други не. Петата част съдържа протокол за всички събития по време на дискусиите, като се избягва всяка идентификация, която може да накърни тайната на обсъжданията.

58. До 1991 г. властите в Кантона Женева са считали, че журито отговаря на изискванията за мотивирано решение като отговаря с „да“ и „не“ на конкретно поставени му въпроси. С решение от 17 декември 1991 г. обаче Федералният Съд е постановил, че тези отговори не са достатъчни и задължил съдебните заседатели занапред да обосновават решенията си. През 1992 г. били изменени членове 298 и 308 от Наказателно процесуалния кодекс на Женева и журито било задължено занапред да излага мотиви за заключенията си, ако счете че това е необходимо за разбирането на присъдите или решенията му. Член 237 от НПК задължава журито да изложи *„мотивите защо са взели предвид или не дадени основни доказателства, както и правните основания за решението на журито, както и присъдата на съда и съдебните заседатели по отношение на наказанието или налагането на някаква мярка“*.

59. Сред страните избрали традиционната система с жури решението на журито може да се обжалва в Грузия, Ирландия, Малта, Испания, Швеция и Обединеното кралство и не подлежи на обжалване в Австрия, Белгия, Норвегия, Русия и Швейцария (кантон Женева). В Австрия осъдените могат да обжалват пред Апелативния съд само наказанието; могат също така да подадат възражение за нищожност пред Върховния съд.

60. В Белгия, след събитията по настоящото дело със Закона от 21 декември 2009 г., в сила от 21 януари 2010 г. (виж параграф 36 по-горе) била изменена процедурата пред специализирания съд, а именно въведено било изискването решението на журито да съдържа основните мотиви, които да поясняват съдържанието му.

ПРАВОТО

I. ОБХВАТ НА ДЕЛОТО ПРЕД ГОЛЯМАТА КАМАРА

61. В становището си пред голямата камера жалбоподателят повтаря всичките си оплаквания от жалбата си пред Съда. В решението си от 13 януари 2009 г. камарата е обявила оплакванията относно липсата на мотиви в присъдата на специализирания съд (чл. 6 § 1) и отказа да бъде разпитан анонимния свидетел (чл. 6 § 3 (d)) за допустими, а останалите оплаквания за недопустими. Следователно голямата камера ще разгледа само оплакванията обявени от камарата за допустими, тъй като отнесеното до нея „дело“ е жалбата, в частта в която е била обявена от камарата за допустима (виж, наред с други източници, *K. and T. срещу Финландия* [ГК], по. 25702/94, §§ 140-41, ECHR 2001-VII).

II. ТВЪРДЯНОТО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛЕН 6 § 1 НА КОНВЕНЦИЯТА

62. Жалбоподателят поддържа, че правото му на справедлив процес е било нарушено, защото осъждането му от специализирания съд се основавало на решение за вината му, което не е съдържало мотиви и не е можело да бъде обжалвано пред орган с пълна компетентност. Той твърди нарушение на чл. 6 § 1, който в приложимата си част гласи:

“Всяко лице, при решаването на ... каквото и да е наказателно обвинение срещу него, има право на справедливо ... гледане на неговото дело ... от ... съд ...”

A. Решението на камарата

63. В решението си от 13 януари 2009 г. камарата е постановила, че е имало нарушение на правото на жалбоподателя на справедлив процес по чл. 6 § 1 от Конвенцията. Тя е приела, че въпросите към журито са били формулирани по начин, който не е позволявал да се установи защо отговора на всеки един от тях е бил утвърдителен при условие, че жалбоподателят е отричал въобще да е участвал в твърдените престъпления. Камарата е намерила, че такива лаконични отговори на твърде неясно формулирани и общи въпроси са можели да оставят у жалбоподателя впечатление за произволно непрозрачно правосъдие. Като не е имало кратко изложение на основните причини защо специализираният съд е бил убеден във вината му, жалбоподателят не е можел да разбере – и следователно да приеме – решението на съда. Камарата е решила, че по принцип, доколкото журито взима решението си не въз основа на материалите по делото, а въз основа на доказателствата, които е изслушало по време на процеса, е от съществено значение за да бъде обяснено решението - както на

обвиняемият така и на обществото като цяло - да се подчертаят фактите, убедили журито във вината или невинността на подсъдимия и да се изложат точните мотиви защо на всеки отделен въпрос е било отговорено утвърдително или отрицателно.

Б. Становищата на страните

1. Жалбоподателя

64. Жалбоподателят поддържа, че е бил осъден въз основа на немотивирано и необжалваемо решение относно виновността му. Тъй като делото е било изключително сложно, както фактически така и правно, било трудно за дванадесетте съдебни заседатели без никакви юридически познания да направят напълно законна преценка на основателността на обвиненията срещу него. Липсата на мотиви в решението относно виновността му изключва всяка възможност за адекватен съдебен контрол на доводите, на които се основават констатациите на журито. Простият факт, че чл. 364 *bis* от НПК предвижда, че всяко осъдително решение трябва да съдържа основанията за определяне на наказанието не бил достатъчен да отговори на изискването на чл. 6 от Конвенцията за мотивиране.

65. Като се позовава на *Ruiz Torija срещу Испания* (9 декември 1994 г., Series A no. 303-A) и *Рарон срещу Франция* ((реш. по допустимостта), no. 54210/00, ECHR 2001-XII), жалбоподателят подчертава, че задължението за излагане на мотиви е формулирано в практиката на Съда, макар Съдът да го е дефинирал по много начини. Все пак той поддържа, че случаят му не може да бъде сравнен с този на Maurice Raron, където е било възможно да се изведат достатъчно мотиви от 768-те отговора на журито. От тези отговори можело да се разбере защо френският специализиран съд го е намерил за виновен и го е осъдил. В настоящия случай обаче поставените по време на процеса въпроси по никакъв начин не са отразявали същността на делото; те са били много малко – само четири от общо 32 въпроса са засягали жалбоподателя – и са били свързани единствено с това дали той е бил виновен за убийство или опит за убийство и просто са получил отговори „да“, без допълнителни обяснения.

66. По мнение на жалбоподателя три са аргументите основани на правната логика, които налагат специализираните съдилища да мотивират решенията си. Първите два са свързани с чл. 6 § 1 от Конвенцията. На първо място, в практиката си Съдът приемал, че мотивираните съдебни решения са част от гаранциите за справедлив процес. Нямамо логика стандартът, изискван в тази сфера да бъде занижен за производства, в които се налагат най-сериозните наказания за извършено престъпление. На второ място, чл. 6 § 1 твърдо

подчертавал публичността на правосъдието. Третият аргумент се основавал на чл. 6 § 3 (а), който официално прогласявал, че всеки обвинен в извършването на престъпление има право да бъде подробно информиран за характера и причината за повдигнатите му обвинения. Жалбоподателят поддържа, че това право следва да обхваща и причината за осъждането. Проблемът с грешките в правосъдието също подкрепяли виждането, че трябва да се излагат мотиви. Изискването съдът да мотивира едно решение означавало, че той трябва да изложи последователна и рационална поредица от аргументи, изчистена от всички емоционални и субективни съображения. На последно място, включването на мотиви правело възможен прегледа от апелативни и касационни съдилища. Такъв преглед не би имал същия обхват, ако няма мотиви за решението относно вината.

2. Правителството

67. На първо място правителството, отбелязва, че има голямо разнообразие между правните системи в Европа: някои нямат или вече нямат система на участие на непрофесионалисти, докато други имат, но функционирането ѝ, по-конкретно ролята на журито и начина, по който то функционира, е различно в различните държави. Освен това Съдът не е трета или четвърта инстанция. Неговата задача не била да решава абстрактно или да стандартизира различните правни системи, а да установи дали проведеното производство отговаря на изисквания на чл. 6 от Конвенцията.

68. В Белгия легитимността на специализираните съдилища се гарантирала от института на журито. Съдебните заседатели представляват народа, идват от него и по този начин те самите са институционално легитимни. Състава на журито е основната гаранция срещу произволно правосъдие.

69. Липсата на изрични мотиви не означавало, че решението относно вината не е взето в резултат на аргументиран процес, който участващите лица могат да следват и реорганизируют. Освен това, Съдът никога не е намирал, че липсата на мотиви в решенията на специализирания съд поставят един абстрактен въпрос по чл. 6 от Конвенцията. Макар в *Göktere срещу Белгия* (по. 50372/99, 2 юни 2005 г.) Съдът да е постановил, че е необходимо да се поставят отделни въпроси по отношение на всеки подсъдим относно наличието на утежняващи вината обстоятелства, той не е възразил срещу функционирането на Специализирания съд или срещу липсата на мотиви в решенията на журито в тези съдилища по белгийското законодателство.

70. Производството по делата пред белгийските специализирани съдилища гарантирало, че всеки обвиняем може да получи мотивирана присъда относно законността и достоверността на доказателствата и да

е достатъчно наясно кои доказателства са били от решаващо значение и, когато това е уместно, кои от аргументите на защитата журито е взело предвид при формирането на решението си относно вината. В настоящия случай въпросите, формулирани в края на устното производство от председателя на Специализирания съд в Лиеж относно вината на жалбоподателя са били достатъчно прецизни за да представляват адекватна основа за присъдата на съда. Съставните елементи на престъпленията и доказателствата срещу жалбоподателя са били ясно посочени, както и утежняващите вината обстоятелства. Жалбоподателят имал достъп до обвинителния акт и имал възможност да присъства на продължителното устно производство по време, на което са били обсъждани доказателствата. Следователно било безсмислено да твърди, че той не е знаел за основанията за осъждането си. Простият факт, че съдебните заседатели са достигнали решението си относно вината му въз основа на личното си убеждение не представлявал нарушение на Конвенцията.

3. Встъпилите трети страни

(а) Правителството на Обединеното Кралство

71. Правителството на Обединеното Кралство поддържа, че е очевидно от практиката на Съда, в частност от *Saric срещу Дания* ((реш. по допустимостта), по. 31913/96, 2 февруари 1999 г.), че не може да се счита, че процесът със съдебни заседатели е в противоречие с Конвенцията. Няма абсолютно задължение съдът да мотивира всяко свое решение и подходът на Съда е достатъчно гъвкав за да отчете особеностите на системата на процес със жури.

72. Макар с правото на обвиняемия на справедлив процес да не трябва никога се правят компромиси, то може да бъде реализирано по различни начини в наказателно-правните система на страните по Конвенцията. Държавите следва да имат свобода на преценка при организирането на съдебните производства, чрез които се гарантира правото на справедлив процес. Въпросите към и отговорите на журито следвало да не бъдат разглеждани изолирано, а във връзка с цялото производство, като се отчитат процедурните гаранции и възможностите за обжалване.

73. Важният въпрос е дали, в светлината на съдебния процес като цяло, осъденият е бил наясно с повдигнатите му обвинения и основанията за осъждането му.

74. Правителството на Обединеното Кралство сочи, че в британската система на съдебен процес с жури, в края на съдебното дирене, съдията обобщава делото пред съдебните заседатели. Припомня им доказателствата, които са изслушали. Тогава той може да им даде насоки за правилния подход или вниманието, което следва

да обърнат на определени доказателства. Съдията също така информира и обяснява на журито приложимите правни норми. В тази връзка той изяснява елементите на престъплението и определя поредицата от аргументи, която трябва да се следват за да може да се достигне решение относно вината, което да е базирано на констатациите на журито по фактите. И обвинението, и защитата могат да изразят становища какво по тяхно мнение трябва да е решението на журито.

75. Журито заседава насаме. Ако има нужда от допълни обяснения или напътствие по конкретен проблем то може да изпрати на съдията запитване по всеки въпрос, който би искал да постави. Съдията показва запитването на представителите на обвинението и защитата в отсъствие на журито и ги приканва да изразят становището си за подходящия отговор, след което е свободен да реши дали на журито следва да бъдат дадени поисканите допълнителни насоки в открито заседание.

(б) Ирландското правителството

76. Според ирландското правителство, системата на съдебен процес с жури в Ирландия е единодушно избрана от обвиняемите и право-защитниците и се възприема като крайъгълен камък на наказателно-правната система в страната. Никога не е имало оплакване, че системата е непрозрачна или посяга, или възпрепятства правата на обвиняемия. Системата вдъхва доверие на ирландското общество, което по исторически и други причини било много привързано към нея.

77. Ирландското правителство отбелязва, че съгласно ирландския закон, насоките на съдията към журито дават рамката на решението им. Съдията упътва съдебните заседатели по всеки повдигнат правен въпрос и им обяснява правилата, които трябва да следват когато обсъждат решението си относно вината. В края на съдебния процес той също така обобщава доказателствата за журито или привлича вниманието им към важните доказателства. Съобщава им изискването, че доказателствата трябва да са достатъчни за установяването вината на подсъдимия, посочва им дали конкретно доказателство е пряко или косвено и обяснява обхвата на представените доказателства. Ако прецени, че дадените от съдията насоки по някакъв начин са непълни, недостатъчни или неясни адвокатът на обвиняемия може да поиска даването на допълнителни пояснения. Ако журито поиска допълнителни обяснения или насоки по конкретна точка, то може да поиска от съдията да действа както намери за необходимо.

78. Ирландското правителство изразява учудването си как съдебна система, която съществува от векове, от много преди Конвенцията може сега да се счита за нарушение на чл. 6 § 1. Решението на

камарата не отчело в достатъчна степен цялостната процедурата пред специализирания съд и съществуващите в Белгия и други държави гаранции. Съдът следвало да установи дали промяната в посока на приемането на друго процедурно правило или правила на доказване може да допринесе за разбирането на решението. В решението *Gregory срещу Обединеното Кралство* (25 февруари 1997 г., *Reports of Judgments and Decisions* 1997-I) Съдът е признал, че тайната на разискванията на журито е решаваща и легитимна характеристика на английския процес, която утвърждава ролята на журито като последен арбитър по фактите и гарантира, че съдебните заседатели ще разискват свободно и прямо доказателствата, които са изслушали.

79. Ирланското правителство поддържа, че поверителността на разискванията на журито е свързана с липсата на мотиви. Да се задължат съдебните заседатели да излагат мотиви за решенията си би променило характера и самата същност на системата на съдебен процес с жури, така както тя функционира в Ирландия.

(в) Френското правителство

80. По мнение на френското правителство, позитивното право не изсква наказателните съдилища, в които заседават непрофесионални съдебни заседатели да обосновават решенията си, нито след въвеждането на тези съдилища това някога е правено. Основните отличителни черти на процедурата пред специализирания съд се съдържат в три фундаментални принципа: устния и непрекъсваем характер на производството и правилото за лична убеденост. Във френския закон тези характеристики - които са пряка последица от участието на гражданите в акта на отсъждане - винаги са били противопоставяни на мотивирането на присъдите, постановявани от специализираните съдилища. Принципът, че не трябва да се излагат мотиви е изрично дефиниран в чл. 353 от НПК, където той се свързва с принципа за лична убеденост, който също е изрично заявен: решението на съдебните заседатели не трябва да е водено от законови стандарти или правила, а от проучването, „по съвест“ и според „интелектуалните им способности“, на доказателствата, които са изслушали в рамките на състезателното производство, на което са присъствали. Становището на френския касационен съд е, че отговорите на въпросите поставени на журито и думите „да“ или „не“ са единствените правно допустими „разсъждения“ в присъдата на специализирания съд. Предложенията за ограничаване на принципа за неизлагане на мотиви никога не са били приети от Френския парламент.

81. Аргументът, че една или повече от страните членки на Съвета на Европа са възприели система на обосноваване на решенията на журито не може да оправдае отклоняването от практиката на Съда и да представлява основание за констатиране на нарушение на

Конвенцията. Извънредното разнообразие в правните системи относно участието на непрофесионални съдии по някои наказателните дела изключва общата преценка по такъв въпрос какъвто е мотивирането на решенията. Простият факт, че в една конкретна държава е била проведена реформа не означава, че тя е била единодушна подкрепена. Освен това, възприетият в една система подход не може непременно да бъде транспониран в друга.

82. В допълнение, френското правителство твърди, че Съдът не следва да разширява правомощията си до хармонизиране на вътрешното законодателство на страните членки; това би означавало да разруши правните системи и да накърни както авторитета на собствените си решения, така и нормалния демократичен процес в страните членки. Съществува сериозен риск отклоняването от установената съдебна практика да дискредитира не само решенията на Съда, но и самата концепция за човешките права. Задачата на Съда е да гарантира, че развитията в националното законодателство са в съответствие с Конвенцията, но Съдът може само изключително внимателно и много умерено да замести демократичния процес при промяната на правните системи, чийто корени са в историята и културата на отделната държава, особено след като веднъж е постановил, че тези системи са в съответствие с Конвенцията. Отклоняването на втора камара на Съда от прецедента е прекъсвало нормалното функциониране на съдилищата не само в Белгия, но и във Франция. Не може да бъде пренебрегнат риска от значителните последици – за организацията, но преди всичко за хората – които могат да настъпят при възобновяване на висящи в момента производства пред специализираните съдилища.

В. Преценката на Съда

1. Общи принципи

83. Съдът отбелязва, че в няколко държави членки на Съвета на Европа съществува системата на непрофесионално жури, която е водена от легитимното желание за включване на гражданите в правоприлагането, особено във връзка с най-тежките престъпления. В различните държави журито съществува под различни форми и отразява историята, традицията и правната култура на страната. Вариациите могат да са в броя на съдебните заседатели, изискваната квалификация, начина на назначаването им и наличието или липсата на възможност за обжалване на решенията (виж параграфи 43-60 по-горе). Това е само един пример за съществуващото в Европа разнообразие на правни системи и задачата на Съда не е да ги стандартизира. Изборът на дадена държава на конкретна наказателно-

правна система по принцип не попада в обхвата на контрола, упражняван от Съда на европейско ниво, освен ако избраната система не противоречи на принципите на Конвенцията (виж *Achour срещу Франция* [ГК], no. 67335/01, § 51, ECHR 2006-IV). В допълнение при дела по индивидуални жалби пред Съда, неговата задачата не е да извърши абстрактен преглед на приложимото законодателство. Вместо това, той следва да се ограничи, доколкото това е възможно, до разглеждане на поставените в делото пред него проблеми (виж наред с много други източници, *N.C. срещу Италия* [ГК], no. 24952/94, § 56, ECHR 2002-X).

84. Следователно в тази връзка институтът на непрофесионалното жури не може да бъде поставян под въпрос. Високодоговарящите страни имат значителна свобода в избора си на средства, които да гарантират, че съдебните им системи са съобразени с изисквания на чл. 6. Задачата на Съда е да прецени дали възприетите с тази цел методи са довели в конкретния случай до резултати, съвместими с Конвенцията, като отчита специфичните обстоятелства, характера и сложността на случая. Накратко, той трябва да прецени дали производството като цяло е било справедливо (виж *Edwards срещу Обединеното Кралство*, 16 декември 1992 г., § 34, Series A no. 247-B, и *Stanford срещу Обединеното Кралство*, 23 февруари 1994 г., § 24, Series A no. 282-A).

85. Съдът отбелязва, че вече е имал повод да разглежда жалба, касаеща процедурата пред специализираните съдилища. Така, по делото *R. срещу Белгия* (no. 15957/90, решение на комисията от 30 март 1992 г., Decisions and Reports (DR) 72) Европейската комисия по правата на човека е намерила, че макар решението на журито относно вината да не е било мотивирано, председателят на специализирания съд преди това поне е бил поставил въпроси пред журито относно фактите по делото и обвиняемият е можел да оспори въпросите. Комисията е приела, че прецизните въпроси, някои от които е можело да бъдат зададени по искане на обвинението или защитата, са формирали рамката на това конкретно решение и в достатъчна степен са компенсирали кратките отговори на журито. Комисията е отхвърлила жалбата като явно необоснована. Същият подход е бил приложен по делата *Zarouali срещу Белгия* (no. 20664/92, решение на комисията от 29 юни 1994 г., DR 78) и *Planka срещу Австрия* (no. 25852/94, решение на комисията от 15 май 1996 г.).

86. В решението *Rapon срещу Франция* (цитирано по-горе) Съдът е отбелязал, че на прокуратурата и обвиняемия е била предоставена възможността да оспорват поставените въпроси и да поискат от председателя да зададе на журито един или повече допълнителни въпроса. Като е подчертал, че журито е трябвало да отговори на 768 въпроса, поставени от председателя на специализирания съд, Съдът е

приел, че въпросите формират рамката, на която е основано решението и, че тяхната прецизност компенсира достатъчно факта, че отговорите на журито не са били мотивирани. Съдът е отхвърлил като явно необосновано оплакването, че решението на специализирания съд е било немотивирано.

87. В *Bellerín Lagares срещу Испания* ((реш. по допустимостта), по. 31548/02, 4 ноември 2003 г.) Съдът е отбелязал, че оспорваната присъда – към която е бил приложен протокол от разискванията на журито – съдържа списък с фактите, които журито е приело за доказани за да се произнесе, че жалбоподателят е виновен, правен анализ на тези факти и, за целите на определянето на наказанието, излагане на обстоятелствата, които е преценено, че в случая имат значение за преценката на отговорността на жалбоподателя. Съответно Съдът е намерил, че разглежданата присъда съдържа достатъчно мотиви за целите на чл. 6 § 1 от Конвенцията.

88. В *Göktepe срещу Белгия* (цитирано по-горе, § 28) Съдът е намерил нарушение на чл. 6, заради отказа на специализирания съд да зададе отделни въпроси за утежняващите вината обстоятелства на всеки обвиняем, като така е лишил журито от възможността да индивидуализира наказателната отговорност на жалбоподателя. По мнение на Съда, фактът, че съдът не е взел предвид доводите по жизненоважен въпрос с такива сериозни последици трябва да се счита за несъвместим с принципа за състезателност на производството, който лежи в основата на понятието за справедлив процес. Този извод е бил особено убедителен в разглеждания случай, защото на съдебните заседатели не е било позволено да обосноват решението си относно вината (*ibid.*, § 29).

89. В решението *Saric срещу Дания* (цитирано по-горе) Съдът е постановил, че липсата на мотиви в присъдата, което се дължи на факта, че по вината на жалбоподателя се е произнесло жури, сама по себе си не е в противоречие на Конвенцията.

90. От цитираната по-горе практика следва, че Конвенцията не изисква съдебните заседатели да обосновават решенията си и че чл. 6 не е пречка подсъдимият да бъде съден от непрофесионално жури, което не обосновава решенията си. Независимо от това, за да бъдат изпълнени изискванията за справедлив процес, обвиняемият, а и обществото, трябва да може да разбере решението относно вината си; това е жизнено важна гаранция срещу произвол. Както Съдът често е отбелязвал, върховенството на закона и отхвърлянето на произвола във властта са основни принципи на Конвенцията (виж наред с много други източници, *mutatis mutandis*, *Roche срещу Обединеното Кралство* [ГК], по. 32555/96, § 116, ECHR 2005-X). В системата на правораздаването тези принципи служат за насърчаване на общественото доверие в обективната и прозрачна съдебна система,

една от основите на демократичното общество (виж *Suominen срещу Финландия*, по. 37801/97, § 37, 1 юли 2003, и *Tatishvili срещу Русия*, по. 1509/02, § 58, ECHR 2007-III).

91. В производството водено от професионални съдии, обвиняемият разбира причините за осъждането си директно от мотивите на съдебното решение. В тези случаи националните съдилища трябва да изложат достатъчно ясно основанията за решенията си (виж *Hadjianastassiou срещу Гърция*, по. 12945/87, 16 декември 1992 г., § 33, Series A no. 252). Мотивираните решения също служат и за да се докаже на страните, че са били чути, като така спомагат те да ги възприемат по-лесно. В допълнение, те задължават съдиите да мотивират своите разсъждения с обективни аргументи и също защитават правата на защитата. Въпреки това обхватът на задължението за излагане на мотиви варира в зависимост от характера на решението и следва да бъде преценявано в светлината на обстоятелствата по случая (виж *Ruiz Torija*, цитирано по-горе, § 29). Макар съдилищата да не са длъжни да дават подробен отговор на всеки повдигнат аргумент (виж *Van de Hurk срещу Холандия*, 19 април 1994 г., § 61, Series A no. 288), от решението трябва да става ясно, че съществените въпроси по делото са били разгледани (виж *Boldea срещу Румъния*, по. 19997/02, § 30, ECHR 2007-II).

92. В случая на специализираните съдилища, заседаващи с непрофесионално жури, трябва да бъде пригодена всяка специфична процедурна характеристика, тъй като обикновено от съдебните заседатели не се изисква – или не им е позволено – да обосновават личните си убеждения (виж параграфи 85-89 по-горе). При тези обстоятелства чл. 6 също така изисква да се прецени дали са налице достатъчно гаранции за да се избегне рискът от произвол и да се позволи на обвиняемия да разбере причините за осъждането му (виж параграф 90 по-горе). Такива процесуални гаранции могат да бъдат например предоставянето на указания или насоки от председателстващия съдия към съдебните заседатели относно възникналите правни въпроси или представените доказателства (виж параграфи 43 et seq. по-горе), както и съдията да задава на журито точни и недвусмислени въпроси, които да формират рамката, на която да се основе решението им или които да компенсират в достатъчна степен факта, че отговорите на журито не се обосновават (виж *Rarop*, цитирано по-горе). На последно място трябва подсъдимият да разполага с някакви средства за обжалване.

2. Приложение на горните принципи към настоящия случай

93. По настоящото дело трябва да се отбележи, че в становището си пред Съда жалбоподателят се оплаква, че в неговия случай решението на журито, че е виновен не е било мотивирано и че присъдата на

специализирания съд е била необжалваема. Както бе вече повторено (виж параграф 87 по-горе), липсата на мотиви към решението на журито само по себе си не представлява нарушение на правото на обвиняемия на справедлив процес. Тъй като съобразяването с изискванията за справедлив процес трябва да бъде преценено въз основа на производството като цяло и в специфичния контекст на конкретната правна система, когато разглежда присъда без мотиви Съдът трябва да прецени, в светлината на всички обстоятелства по делото, дали производството е предоставило достатъчно гаранции срещу произвол и е дало възможност на обвиняемия да разбере защо е бил намерен за виновен. При това Съдът трябва да не пропуска, че е изправен пред най-тежките наказания, когато демократичните общества са длъжни да гарантират на най-високото възможно ниво зачитането на правото на справедлив процес (виж *Salduz срещу Турция* [ГК], no. 36391/02, § 54, ECHR 2008-...).

94. В настоящото дело, жалбоподателят е бил обвинен в убийство на почетен министър и в опит за убийство на неговия партньор. Нито обвинителният акт, нито въпросите поставени към журито обаче са съдържали достатъчно информация за участието на жалбоподателя в извършването на престъпленията, за които е бил обвинен.

95. Първо, по отношение на обвинителния акт, внесен от Главния прокурор, Наказателно процесуалният кодекс предвижда, че в него следва да е посочен характера на престъплението, заради което е повдигнато обвинението и всички обстоятелства, които могат да доведат до увеличаване или намаляване на наложеното наказание, както и че актът трябва да бъде прочетен в началото на съдебния процес (виж параграф 26 по-горе). Вярно е, че подсъдимият може да оспори обвинителния акт чрез подаване на отговор, но на практика тази защита има ограничен ефект, защото отговорът трябва да бъде внесена в началото на производството, преди самият съдебен процес, който трябва да служи като основа за формиране на личното убеждение на съдебните заседатели. Поради това, неговата стойност за разбирането на осъдения обвиняем защо журито е стигнало до решение „виновен“ е ограничено. В настоящия случай от анализа на обвинителния акт от 12 август 2003 г. е видно, че в него е изложена подробно последователността на полицейското и съдебното разследване и множеството противоречиви изявления на останалите подсъдими. Макар да е посочено всяко от престъпленията, за които жалбоподателят е бил обвинен в акта липсва информация за доказателствата, които прокуратурата може да използва срещу него.

96. Освен това, за да достигнат до решение си журито е трябвало да отговори на 32 въпроса, поставени от председателя на специализирания съд. Само четири от въпросите - на всеки от които отговорът на журито е бил положителен - са касали жалбоподателя,

който е бил съден заедно с още седем подсъдими (виж параграф 15 по-горе). Въпросите, които са били кратко формулирани и са били еднакви за всеки един от обвиняемите, не съдържали никакви точни и конкретни обстоятелства, които са могли да позволят на жалбоподателя да разбере защо е бил намерен за виновен. В това отношение настоящото дело се различава от делото *Rapron* (цитирано по-горе), където Специализираният съд се е позовал на отговорите на журито на всеки един от 768-те въпроса, поставени от съдията председател, както и на описанието на фактите, които са били приети за доказани и на относимите към случая разпоредби на наказателния кодекс (виж параграф 86 по-горе).

97. Следователно, дори и четени заедно с обвинителния акт, поставените в настоящия случай въпроси не са позволили на жалбоподателя да установи кои доказателства и фактически обстоятелства, обсъждани по време на съдебния процес в края на краищата са били причина журито да отговори на всеки един от касаещите го четири въпроса положително. Така жалбоподателят не е можел например да разграничи ясно участието на останалите обвиняеми в извършването на престъплението; да установи как журито се е убедило каква конкретно е била неговата роля спрямо тази на останалите подсъдими; да разбере защо убийството е било квалифицирано като предумишлено (*assassinat*), а не само като убийство (*meurtre*); да прецени кои фактори са довели журито до заключението, че участието на двама от съ-обвиняемите в твърдените деяния е било ограничено и по-леко наказуемо; или да разбере защо в неговия случай е било намерено, че има утежняващи вината му обстоятелства по отношение на опита за убийство на партньора на А.С. Тези недостатъци са били още по-проблематични, защото делото е било сложно и от правна, и от фактическа страна, а процесът е продължил повече от два месеца, от 17 октомври 2003 г. до 7 януари 2004 г. , през което време са били разпитани много свидетели и вещи лица.

98. В тази връзка следва да се отбележи, че точните въпроси към журито са били задължително изискване за да може жалбоподателят да разбере решението на журито, с което е бил намерен за виновен. Освен това, тъй като делото е касало повече от един обвиняем въпросите е трябвало да бъдат колкото е било възможно по-конкретни за всеки един от тях.

99. На последно място трябва да бъде отбелязано, че белгийската система не предвижда въззивно обжалване на решенията на специализирания съд. Жалбата до Касационния съд е само касационна и следователно не предоставя на обвиняемия подходящи пояснения на причините за осъждането му. Що се отнася до чл. 352 НПК, който предвижда, че ако съдебните заседатели са направили съществена

грешка, Специализираният съд трябва да спре производството и отложи делото за ново разглеждане с ново жури, тази възможност, както признава правителството (виж параграф 31 по-горе), е използвана много рядко.

100. В заключение, на жалбоподателя не са били предоставени достатъчно гаранции, които да му позволят да разбере защо е бил намерен за виновен. Тъй като производството не е било справедливо е налице нарушение на чл. 6 § 1 от Конвенцията.

III. ТВЪРДЯНОТО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛЕН 6 § 3 (d) ОТ КОНВЕНЦИЯТА

101. Жалбоподателят се оплаква, че на нито един етап от производството не е било невъзможно да разпита или да трябва да разпита анонимния свидетел. Той твърди нарушение на чл. 6 § 3 (d), който предвижда:

“3. Всяко лице, обвинено в извършване на престъпление, има следните минимални права:

(d) да участва в разпита или да изисква разпит на свидетелите, свидетелстващи против него, и да изисква призоваването и разпита на свидетелите на защитата да се извършват при същите условия;...”

102. Съдът отбелязва, че това оплакване е тясно свързано с фактите, довели го до заключението за нарушение на чл. 6 § 1. При липсата на мотиви за решението на журито е невъзможно да се установи дали осъждането на жалбоподателя е било въз основа на информацията, предоставена от анонимния свидетел. При тези обстоятелства Съдът не намира за необходимо да разгледа отделно оплакването за нарушение на чл. 6 §§ 1 и 3 (d) от Конвенцията.

IV. ПРИЛОЖЕНИЕ НА ЧЛЕН 41 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

103. Член 41 от Конвенцията гласи:

“Ако Съдът установи нарушение на Конвенцията или на Протоколите към нея и ако вътрешното право на съответната Високотоговаряща страна допуска само частично обезщетение, Съдът, ако е необходимо, постановява предоставянето на справедливо обезщетение на потърпевщата страна.”

A. Вреди

104. Както и пред камарата жалбоподателят е претендирал обезщетение за неимуществени вреди в размер на 100 000 евро.

105. Правителството поддържа, че сумата от 4 000 евро, присъдена от камарата по това перо в решението ѝ от 13 януари 2009 г. е „напълно разумна“.

106. Голямата камера преценявайки по справедливост присъжда на жалбоподателя 4 000 евро за неимуществени вреди.

107. Съдът също така отбелязва, че Законът от 1 април 2007 г. е изменил НПК позволявайки на жалбоподатели да искат възобновяване на процеса когато Съдът е намерил нарушение по делото срещу тях (виж параграфи 38 et seq. по-горе и, *mutatis mutandis*, *Öcalan срещу Турция* [ГК], no. 46221/99, ECHR 2005-IV).

Б. Разноски

108. По отношение на разноските Съдът отбелязва, че камарата е решила да присъди на жалбоподателя 8 173,22 евро – сума, която не е оспорвана от правителството. За производството пред голямата камера жалбоподателят е получил 1 755,20 евро като правна помощ от Съвета на Европа. Следователно Съдът потвърждава сумата от 8 173,22 евро, присъдена от камарата.

В. Лихва за забава

109. Съдът намира за подходящо лихвата за забава да бъде определена на базата на пределния лихвен процент при отпускане на кредит от Европейската централна банка, завишен с три процентни пункта.

ПО ИЗЛОЖЕНИТЕ СЪОБРАЖЕНИЯ, СЪДЪТ, ЕДИНОДУШНО

1. *Реши*, че е имало нарушение на чл. 6 § 1 от Конвенцията;
2. *Реши*, че не е необходимо да разглежда отделно оплакването за нарушение на чл. 6 §§ 1 и 3 (d) от Конвенцията относно отказа да бъде разпитан анонимния свидетел;
3. *Реши*
 - (а) че ответната държава следва да заплати на жалбоподателя в тримесечен срок следните суми:
 - (i) 4 000 (четири хиляди) евро за неимуществени вреди, ведно с всички дължими данъци и такси;

(ii) 8 173,22 (осем хиляди сто седемдесет и три евро и двадесет и два цента) за разноси, ведно с всички дължими от жалбоподателя данъци и такси;

(б) от изтичането на посочения тримесечен срок до окончателното изплащане, върху горните суми се дължи проста лихва, равняваща се по размер на пределния лихвен процент при отпускане на кредит от Европейската централна банка през периода на забава, завишен с три процентни пункта;

4. *Отхвърля*, останалата част от претенцията на жалбоподателя за справедливо обезщетение.

Изготвено на английски и френски език и постановено в открито заседание, проведено в Сградата на права на човека в Страсбург на 16 ноември 2010 г.

Michael O'Boyle
заместник секретар

Jean-Paul Costa
председател

В съответствие с чл. 45, § 2 от Конвенцията и чл. 74, § 2 от Правилата на Съда към настоящото решение е приложено особеното мнение на съдия Jebens.

J.-P.C.
M.O'B.

Особените мнения не са преведени на български език, но са приложени на английски и/или френски към официалната версия/версии на решението, публикувани в базата данни с практиката на Съда HUDOC.

© Съвет на Европа/Европейски съд по правата на човека, 2013 г.

Официалните езици на Европейския съд по правата на човека са английски и френски. Този превод не обвързва Съда и Съдът не поема никаква отговорност за качеството му. Преводът може да бъде свален от базата данни с практиката на Европейския съд по правата на човека HUDOC (<http://hudoc.echr.coe.int>) или от всяка друга база данни, на която Съдът го е предоставил. Преводът може да бъде възпроизвеждан за нетърговски цели, при условие че е цитирано пълното заглавие на делото и посочената по-горе информация за авторските права. В случай че възнамерявате да използвате за търговски цели която и да било част от този превод, моля свържете се с publishing@echr.coe.int.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2013

The official languages of the European Court of Human Rights are English and French. This translation does not bind the Court, nor does the Court take any responsibility for the quality thereof. It may be downloaded from the HUDOC case-law database of the European Court of Human Rights (<http://hudoc.echr.coe.int>) or from any other database with which the Court has shared it. It may be reproduced for non-commercial purposes on condition that the full title of the case is cited, together

with the above copyright indication. If it is intended to use any part of this translation for commercial purposes, please contact publishing@echr.coe.int.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2013

Les langues officielles de la Cour européenne des droits de l'homme sont le français et l'anglais. La présente traduction ne lie pas la Cour, et celle-ci décline toute responsabilité quant à sa qualité. Elle peut être téléchargée à partir de HUDOC, la base de jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme (<http://hudoc.echr.coe.int>), ou de toute autre base de données à laquelle HUDOC l'a communiquée. Elle peut être reproduite à des fins non commerciales, sous réserve que le titre de l'affaire soit cité en entier et s'accompagne de l'indication de copyright ci-dessus. Toute personne souhaitant se servir de tout ou partie de la présente traduction à des fins commerciales est invitée à le signaler à l'adresse suivante: publishing@echr.coe.int.

